

Skatteutskottets yttrande 2023/24:SkU4y

2024 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. Utskottet föreslår vidare att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för skattepolitiken. I fyra avvikande meningar tillstyrker Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt för skattepolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att samtliga motioner med förslag om en annan inriktning avslås.

Utskottet föreslår vidare att regeringens riktlinjer för skattepolitiken godkänns.

Jämför avvikande mening 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Regeringen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Regeringen anför att Sverige går igenom en ekonomisk vinter med svag BNP-utveckling och stigande arbetslöshet. Ökade kostnader och höjda räntor till följd av de gångna årens höga inflation har tryckt ner tillväxten, pressat upp arbetslösheten och satt såväl hushåll och företag som välfärden under ekonomisk press. Inflationzbekämpning har därför hittills varit regeringens främsta prioritering i den ekonomiska politiken. En kombination av återhållsam finanspolitik, åtstramande penningpolitik och en ansvarstagande avtalsrörelse ger nu resultat. Det finns en ljusning i att inflationen har minskat tydligt den senaste tiden. Huvudscenariot är att inflationsmålet nås i år, men det krävs fortsatt uthållighet i det inflationsbekämpande arbetet. Inte minst då osäkerheten i omvärlden fortfarande är stor. Geopolitiska oroligheter och krig i vårt närområde kan exempelvis driva upp energi- och fraktpriser, vilket skulle riskera att öka inflationen igen. I sammanhanget utgör även kronkursens utveckling en osäkerhetsfaktor. I takt med att inflationen sjunker, samtidigt som effekterna av lågkonjunkturen slår igenom allt tydligare, blir huvuduppgiften för den ekonomiska politiken att lägga grunden för återhämtning, högre tillväxt och en bättre välfärd. Sverige ska byggas rikare igen.

I takt med att inflationen stabiliseras på en låg nivå avser regeringen att understödja ekonomins återhämtning genom reformer som syftar till att förstärka hushållens köpkraft, minska arbetslösheten samt öka tillväxten och investeringarna – med bibehållen låg inflation. Samtidigt möjliggörs en effektiv klimatomställning. Detta lägger grunden för att Sverige framåt kan byggas både rikare och tryggare.

Regeringen bedriver en väl avvägd finanspolitik som bidrar till att få ned inflationen samtidigt som bördorna av de höga priserna fördelas jämnare. Hittills har detta genomförts genom två återhållsamma budgetar, samtidigt som de som drabbats hårdast av prisökningarna har stöttats genom bl.a. elstöd, sänkt skatt på arbete, pension och drivmedel samt en tillfällig höjning av bostadsbidraget till barnfamiljer. Utöver detta har sänkningen av reduktionsplikten gjort det billigare att tanka, vilket inte minst gynnar boende på landsbygden som är beroende av bilen i sin vardag. De enskilt största budgetsatsningarna har gått till att stötta välfärden. Den senaste tidens statistikutfall visar att inflationsbekämpningen är på god väg att lyckas.

Regeringen fortsätter också arbetet med att återupprätta arbetslinjen i Sverige. I budgetpropositionen för 2024 togs viktiga steg genom sänkt skatt på arbete – framför allt för de med låga och medelhöga inkomster – och pension. Under förutsättning att det finns finansiellt utrymme avser regeringen att under mandatperioden lägga fram ytterligare förslag för att sänka skatten på arbete för att öka drivkrafterna till arbete och utbildning.

För att bygga Sverige starkare och rikare kommer regeringens tillväxtagenda framåt att fokusera på investeringar i infrastruktur, klimatomställning, forskning, energiproduktion, samt regelförenklingar och kompetensförsörjning. Regeringen avser bl.a. att lägga fram en forsknings- och innovationsproposition vars fokus är excellens, internationalisering och innovation.

För att skapa bättre möjligheter för svenska företag att växa behövs lättnader från byråkrati och administration. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att minska regelbördan och de administrativa kostnaderna för företag samt vidta åtgärder för att myndigheternas handläggning ska bli effektivare och snabbare.

Skattereglerna ska utformas för att öka Sveriges möjligheter att konkurrera om internationell nyckelkompetens och för att främja forskning och utveckling. Att skattelättnader för experter utökats samt att det s.k. FoU-avdraget (avdrag för forskning och utveckling) och expertskattereglerna ses över är viktiga steg i detta. För att förbättra villkoren för de minsta företagen, och för andra aktörer med liten verksamhet, avser regeringen att föreslå en höjd omsättningsgräns för mervärdesskatt fr.o.m. den 1 januari 2025.

Bostadsbyggandet påverkas på kort sikt mycket negativt av de högre räntorna. Regeringen har därför vidtagit kortsiktiga åtgärder för att stötta byggbranschen, bl.a. genom förslaget att tillfälligt höja taket för rotavdraget.

Skattepolitiken utgör en central del av den ekonomiska politiken. Regeringen föreslår följande riktlinjer för skattepolitiken. Skattepolitiken ska bidra till att nå de övergripande målen för den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt. Det ska ske genom ett legitimt och rättvist skattesystem som ger goda förutsättningar för hög sysselsättning och tillväxt. Skattepolitiken ska enligt regeringen även bidra till effektiva ekonomiska styrmedel samt en generell och rättvist fördelad välfärd. Skattepolitiken bör därutöver utformas enligt ett antal vägledande principer.

De vägledande principerna är enligt regeringens förslag hållbara offentliga finanser, generella, tydliga och enkla regler, hållbara regler i förhållande till EU och beskattning i nära anslutning till inkomstillfället.

Inkomster

Prognosen är baserad på tidigare beslutade, föreslagna och aviserade förändringar av skatteregler och statens utgifter samt de förändringar av statens utgifter som föreslås eller aviseras i propositionen Vårändringsbudget för 2024 (prop. 2023/24:99). Prognosen baseras inte på några framtida finanspolitiska regel- eller anslagsändringar därutöver. Sammanfattningsvis redovisas följande:

- Enligt preliminära utfall bedöms den offentliga sektorns skatteintäkter ha ökat med 2,8 procent 2023. Tillväxten drevs framför allt upp av skatteintäkterna på arbete. Tillfälliga skattesänkningar som upphörde 2023 bidrog också till den positiva utvecklingen. Skatt på konsumtion utvecklades svagt, och skatteintäkterna på kapital minskade.
- Skattekvoten väntas sjunka marginellt 2024. Tillväxten i BNP i löpande pris förutspås bli lägre 2024 än 2023, men BNP väntas ändå växa mer än de totala skatteintäkterna. Dessa intäkter väntas öka med 2,9 procent 2024, vilket är lägre än genomsnittet för 2000–2022. Skatteintäkterna från kapital väntas öka till följd av att både hushållens och bolagens kapital-skatter ökar. Intäkterna från skatt på arbete bedöms däremot utvecklas långsammare med anledning av att sysselsättningen väntas minska. Utvecklingen av lönesumman väntas bromsa in, och skattereduktionerna väntas öka mer än 2023. Skatt på konsumtion bedöms minska på grund av att tillfälliga skatteintäkter från flaskhalsintäkter upphör samtidigt som en svagare utveckling av mervärdesskatten väntas till följd av bl.a. fortsatt minskande bostadsinvesteringar samt svagare konsumtionsutveckling än normalt bland hushållen.
- Skatteintäkterna väntas växa snabbare 2025 och öka med 4,6 procent. De viktiga skattebaserna lönesumma, privat konsumtion och investeringar väntas utvecklas mer gynnsamt i takt med att konjunkturen stärks.
- Skatteintäkterna väntas öka med i genomsnitt drygt 5,0 procent per år 2026 och 2027, vilket är i paritet med ekonomins utveckling i sin helhet.
- I förhållande till budgetpropositionen för 2024 har prognosen för de totala skatteintäkterna reviderats upp med i genomsnitt 16 miljarder kronor per år 2024–2026.

Socialdemokraterna

I partimotion 2023/24:2894 av Magdalena Andersson m.fl. (S) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att Sverige befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge. Vi är mitt i en lågkonjunktur, spås Europas lägsta tillväxt och arbetslösheten stiger. Även om inflationstakten nu mattas av pressas svenska hushåll hårt av det höga kostnadsläget. Skyhöga matpriser, räntor och hyror gräver hål i plånboken. I ett läge där Sverige blir fattigare och farligare behövs enligt motionärerna en politik som bottnar i verkligheten och ökar sammanhållningen i vårt land. En budget som står på svenska folkets sida och tar sig an de stora samhällsutmaningar vi står inför. Det kräver långsiktighet, stabilitet och kraftfulla åtgärder här och nu. I Socialdemokraternas förslag till vårbudget ligger fokus på de stora samhällsproblem som riskerar att splittra vårt land. När SD-regeringen för en politik som splittrar samhället väljer vi sammanhållning.

Det finns enligt motionärerna många samhällsproblem att tackla i vårt land. Det ställer stora krav på politikens förmåga att prioritera och att orka göra det som krävs. De stora behoven i välfärden tillsammans med nödvändiga investeringar i inre och yttre säkerhet och i infrastruktur och för att påskynda nyindustrialiseringen kommer att kräva ett stort budgetutrymme de kommande åren. Motionärerna menar att det går före stora skattesänkningar för höginkomsttagare och kostsamma felprioriteringar.

Motionärerna anför vidare att de stora kostnadsökningarna drabbar alla, men de slår hårdast mot de med lägst inkomster och minst marginaler. I stället för att kompensera för att inflationen slår ojämnt har regeringen och Sverigedemokraterna enligt motionärerna valt att förvärra situationen för vanligt folk. Höginkomsttagares ekonomi har inflationssskyddats genom skattesänkningar medan den svenska regeringen, som den enda i Norden, har valt att inte höja barnbidraget för att stötta barnfamiljerna genom krisen.

Motionärerna anför att Socialdemokraterna har föreslagit flera åtgärder för att stötta svenska hushåll genom krisen. I sin budgetmotion för 2024 föreslog Socialdemokraterna en rättvis skattesänkning för vanligt folk och en skatt på övervinsterna på bankernas räntenetto, där intäkterna går tillbaka till hushållen och välfärden. Bankerna har enligt motionärerna gjort stora vinster när räntan varit hög och deras räntenettomarginaler har ökat kraftigt. Motionärerna menar att det är rimligt att de sektorer som tjänat stora pengar på krisen, och som kan se sina vinstmarginaler öka, är med och bidrar till att bygga Sverige starkare under krisen. Motionärerna föreslår därför en tillfällig beskattning på den del av räntenettet som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt. Endast bankernas svenska verksamhet ska enligt motionärerna omfattas av skatten.

Vänsterpartiet

I partimotion 2023/24:2891 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförts i motionen.

Motionärerna anför att Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Delar av den svenska ekonomin går mycket svagt. Detta gäller inte minst för hushållen

som är pressade av hög inflation och höga bolånekostnader. Arbetslösheten stiger och byggbranschen har drabbats av en veritabel krasch. Trots krisläget reagerar inte den sittande regeringen på de faktiska problem som människor upplever. Motionärerna anför vidare att välfärden missköts, hushållen lämnas vind för våg och byggkrisen är i fritt fall. Skillnaden mellan vad regeringen säger sig göra och vad den faktiskt gör är stor. Genom påstådda välfärds-satsningar och påhittade utsläppsminskningar försöker den enligt motionärerna att skapa en falsk bild av handlingskraft. Samtidigt är verkligheten en helt annan.

Motionärerna anför att ett strukturproblem i den svenska ekonomin är de stora och kraftigt växande ekonomiska klyftorna. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. En viktig orsak till de ökade klyftorna är enligt motionärerna hur det svenska skattesystemet utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer. En annan central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Inkomsterna från kapital har ökat markant sedan början av 1990-talet och eftersom fördelningen av kapitalinkomsterna är mycket ojämn har det enligt motionärerna lett till ökade klyftor.

Motionärerna menar att det behövs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken. I Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 presenterades förslag på höjda skatter på kapitalinkomster, arv, gåvor och fastigheter m.m., finansiering för satsningar på välfärden och socialförsäkringarna, bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. På så sätt ökar vi jämlikheten samtidigt som vi stärker välfärden. Så bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

Att säga att regeringen inte gör något för hushållen i år är enligt motionärerna inte helt sant. Vissa hushåll får del av ytterligare ett jobbskatteavdrag. Det är enligt motionärerna en dyr reform som inte ger normalinkomsttagare speciellt mycket mer i plånboken. Personer som är föräldralediga, sjuka eller arbetslösa får dock inte del av denna skattesänkning. Motionärerna anför att det därför blir en mycket ojämn fördelning av de miljarder som nu betalas ut. När hela årets jobbskatteavdrag på 11 miljarder kronor fördelas ut på alla inkomsttagare blir det tydligt att den absoluta majoriteten av skattesänkningen – så mycket som 90 procent – tillfaller den halva av befolkningen som har högst inkomster.

Motionärerna anför vidare att de på grund av lagtekniska skäl inte går att förhindra de oskäligen elnätspriserna och de fastställda intäktsramarna för elnätsbolagen för perioden 2024–2027. Det är däremot möjligt för staten att begränsa prisökningen genom att beskatta företagen på motsvarande belopp som övervinster utgör. Motionärerna föreslår därför en tillfällig skatt på elnätsföretagens övervinster i syfte att elnätsavgifterna för hushållen inte ska höjas ytterligare. De fastställda intäktsramarna berör över 170 bolag som ofta ingår i stora koncerner. Möjligheten att förändra vinsten i bokslutet för de

enskilda bolagen är enligt motionärerna betydande via s.k. finansiella bokslutsdispositioner och koncernbidrag. Det gör att en vanlig bolagsskatt på elnätsbolagen inte skulle bli effektiv. Motionärerna föreslår därför en tillfällig skatt på rörelseresultatet under de fyra år som dessa övervinster kommer att uppstå. Skatten kan antas innebära att elnätsföretagen inte ser någon anledning att nyttja hela intäktsramen och därmed inte höjer elnätsavgifterna. Det skulle innebära att förslaget genererade betydligt lägre skatteintäkter. Motionärerna menar dock att förslagens huvudsakliga syfte inte är att öka statens skatteinkomster, utan att skydda hushållen mot oskäliga prishöjningar på elnätet. De eventuella skatteintäkter som ändå görs ska oavkortat återföras till hushållen.

För att utesluta risken att planerade investeringar i elnäten uteblir medger förslaget enligt motionärerna en möjlighet att begära undantag för de bolag som kan visa att de faktiskt gör betydande investeringar som motiverar ökade intäktsramar.

Centerpartiet

I partimotion 2023/24:2892 av Martin Ådahl m.fl. (C) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att den svenska ekonomin på väg ut ur den globala inflationskrisen står inför ett antal allvarliga utmaningar: stigande och fördjupad arbetslöshet och svag tillväxt parallellt med stor kompetensbrist i delar av landet där nya gröna industrisatsningar snabbt behöver växla upp, sviktande och fallerande infrastruktur och en inbromsning av byggandet av fossilfri elkraft, en skola som tvingas till massuppsägningar av lärare och stödpersonal, en ungdomsarbetslöshet på mycket hög nivå i ett läge då gängkriminalitet sprider sig nedåt i åldrarna samt ett försvar som kräver en större del av den gemensamma kakan i ett allvarligt säkerhetsläge. Alla dessa utmaningar hade enligt motionärerna krävt en tillväxtorienterad, proaktiv reformpolitik baserad på kraftfulla strukturreformer.

Motionärerna anför vidare att regeringen har motiverat sin brist på reformer med inflationsbekämpningen, men det rimmar enligt motionärerna illa med de prioriteringar som faktiskt gjort i de budgetar som lagts fram, där billig bensin för storstadsbor och höjd a-kassa, på tvärs mot arbetslinjen, har fått större del av reformutrymmet än polis, skola och försvar sammantaget. Motionärerna menar att svaret i stället måste bygga på att värna det som är motorn i ekonomin – jobb, företagande och utbildning i hela landet, vilket i dag står i skarp kontrast till både Tidöregeringens närmast näringslivsfientliga politik och dess kortsiktiga prioriteringar. Som alla vårbudgetar siktar Centerpartiets vårbudgetmotion in sig på att korrigera de mest akuta problemen i närtid.

I ett läge med låg tillväxt och stigande arbetslöshet är det enligt motionärerna viktigt att få kakan att växa och inte bara att kompensera utsatta grupper. Motionärerna menar att det är småföretagen, och inte det offentliga,

som stått för fyra av fem nya jobb i Sverige de senaste årtiondena och småföretagen behöver i dag en verklig vän i Sveriges riksdag. I stället för att höja skatten på att anställa måste den sänkas, i stället för att öka småföretagens kostnader bör de sänkas, i stället för att lägga till nytt regelkrångel måste det förenklas.

Motionärerna anför också att Sverige tidigare var ett föredöme för länder i hela världen och Europa när vi visade hur en effektiv klimatpolitik med ökande ambitioner kunde kombineras med högre tillväxt. Nu är tillväxten enligt motionärerna bland de sämsta i Europa och utsläppsökningarna bland de högsta per capita i västvärlden. Sveriges varumärke som ledande i klimatomställningen, ett grönt varumärke som bär våra gröna industrier på världsmarknaden, svärtas enligt motionärerna ned av en inkompetent och populistisk politik. Motionärerna menar att de främsta skälen till detta är att regeringen använt en mycket stor del av sitt reformutrymme till att sänka skatten på bensin och diesel utan att vidta någon annan åtgärd för att minska klimatutsläppen från bilar. Man har tvärtom enligt motionärerna tagit bort klimatbonusen för bilar och också skattebefrielsen för biogas.

Skatt på fossil energi är inte en långsiktigt hållbar finansieringskälla, även om motionärerna anför att de under mellantiden vill använda miljöskatter för att sänka skatterna på arbete så att fler kommer in i jobb och arbetslösheten minskar, där de långsiktiga intäkterna från fler i arbete ökar i takt med att fossil energi fasas ut.

Motionärerna anför också att de förhandlade fram en sänkning av skatten på diesel för jord- och skogsbruket till EU:s miniminivå. Men Sveriges bönder behöver enligt motionärerna långsiktigt förbättrade villkor. Motionärerna anser därför att nedsättningen bör omvandlas till ett motsvarande permanent jordbruksavdrag. Det hade stärkt det svenska jordbrukets konkurrenskraft samtidigt som klimatomställningen hade påskyndats.

Motionärerna föreslår vidare att skatteundantaget för fossil gas tas bort.

Motionärerna föreslår slutligen att skattereduktionen för medlemsavgift i a-kassa avskaffas.

Miljöpartiet

I partimotion 2023/24:2893 av Daniel Helldén m.fl. (MP) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Motionärerna anför att vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald skapar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Motionärerna anför vidare att Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina kastade Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbade hushållen, företagen och välfärden. Kostnadsökningar som enligt motionärerna fortfarande innebär att det mesta nu är betydligt dyrare än för något år sedan. Samtidigt fortsätter EU och Sveriges

kraftigt ökade fossila subventioner, som svar på höga drivmedelspriser, att generera inkomster till den ryska krigskassan. Motionärerna anser att vi behöver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap.

Motionärerna menar att vi måste våga satsa på en rättvis omställning, med mer investeringar i den gröna omställningen, hållbara transporter och infrastruktur, en stark välfärd och en fungerande skola som ger varje barn det som behövs för att lära sig och utvecklas och slippa hamna i gängens klor. EU och Sveriges beroende av fossila bränslen betalar för Putins anfallskrig mot Ukraina. Att bryta det fossilberoendet så fort som möjligt är enligt motionärerna avgörande för att strypa Rysslands krigskassa och också för att skydda hushållen, välfärden och företagen från framtida kostnadschocker till följd av skenande bränslepriser. För att Sverige ska ta tillvara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop. I vår budgetmotion presenteras förslag som motionärerna menar behövs för att bygga ett starkare och rättvisare Sverige under innevarande år.

Motionärerna anför vidare att Sverige har blivit ett alltmer ojämlikt land de senaste decennierna. Den ekonomiska standarden har ökat i mer än dubbelt så hög takt för de med de högsta inkomsterna än för de med de lägsta inkomsterna. Motionärerna menar att detta förklaras av att kapitalinkomsterna har ökat mer än övriga inkomster och att dessa är väldigt koncentrerade till toppen av inkomstfördelningen. Denna utveckling kommer enligt motionärerna att ytterligare förstärkas av regeringens förslag om att skattebefria kapitalunderlag på investeringssparkonto upp till 300 000 kronor per person.

Motionärerna anför också att den ekonomiska politiken spelar en nyckelroll i fråga om att bygga ett jämlikt samhälle med hög livskvalitet där individer kan känna sig trygga. Ojämligheten i Sverige har enligt motionärerna ökat de senaste decennierna. Att vända den utvecklingen är en bärande del av en rättvis omställning. Motionärerna menar att en mer progressiv beskattning av kapitalinkomster är ett viktigt verktyg för att öka jämlikheten och finansiera den gemensamma välfärden.

Motionärerna anför vidare att den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för vår klimat- och miljöpolitik. Den cirkulära ekonomin behöver främjas genom exempelvis höjd skatt på naturresurser och jungfruliga råvaror samtidigt som återbruk och återvinning gynnas.

Bankerna har gjort rekordvinster på skillnaden mellan hushållens bolåneräntor och bankernas inlåningsränta. Att bankerna kunnat göra så pass stora vinster beror enligt motionärerna bl.a. på bristande konkurrens. Motionärerna föreslår därför att det införs en tillfällig skatt på bankernas övervinster för att finansiera angelägna satsningar.

Trots att flygande innebär stora klimatutsläpp är flyget i dag befriat från såväl koldioxidskatt som energiskatt. Motionärerna menar att det faktum att flyget inte betalar för sina klimatkostnader dessutom innebär att flyg gynnas

framför mer hållbara transportslag, exempelvis tåg. Motionärerna vill därför dubblera den nuvarande flygskatten.

Utskottets ställningstagande

Skattepolitiken utgör en central del av den ekonomiska politiken. Skatterna ska finansiera offentliga utgifter på ett robust och rättssäkert sätt samtidigt som de ska skapa goda förutsättningar för en hög sysselsättning och tillväxt. Skatte-reglerna ska vara generella, tydliga och enkla.

Utskottet konstaterar att Sverige går igenom en ekonomisk vinter med svag BNP-utveckling och stigande arbetslöshet. Ökade kostnader och höjda räntor till följd av de gångna årens höga inflation har tryckt ned tillväxten, pressat upp arbetslösheten och satt såväl hushåll och företag som välfärden under ekonomisk press.

Utskottet delar regeringens bedömning att arbetslinjen ska återupprättas och strukturreformer genomföras för att öka tillväxten. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att skatten på arbete bör sänkas ytterligare för att öka drivkrafterna till arbete och utbildning under förutsättning att det finns finansiellt utrymme.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde. Utskottet tillstyrker vidare regeringens riktlinjer för skattepolitiken. Utskottet avstyrker motionerna 2023/24:2894 (S), 2023/24:2891 (V), 2023/24:2892 (C) och 2023/24:2893 (MP) i de delar som nu är aktuella.

Stockholm den 21 maj 2024

På skatteutskottets vägnar

Niklas Karlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Niklas Karlsson (S), Per Söderlund (SD), Hanna Westerén (S), Peder Björk (S), Fredrik Ahlstedt (M), David Lång (SD), Mathias Tegnér (S), Marie Nicholson (M), Ilona Szatmári Waldau (V), Cecilia Engström (KD), Helena Lindahl (C), Bo Broman (SD), Annika Hirvonen (MP), Patrik Karlson (L), Crister Carlsson (M), Patrik Björck (S) och Ulf Lindholm (SD).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt för skattepolitiken (S)

Niklas Karlsson (S), Hanna Westerén (S), Peder Björk (S), Mathias Tegnér (S) och Patrik Björck (S) anför:

Sverige befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge. Vi är mitt i en lågkonjunktur, spås Europas lägsta tillväxt och arbetslösheten stiger. Även om inflations-takten nu mattas av pressas svenska hushåll hårt av det höga kostnadsläget. Skyhöga matpriser, räntor och hyror gräver hål i plånboken. I ett läge där Sverige blir fattigare och farligare behövs en politik som bottnar i verkligheten och ökar sammanhållningen i vårt land. En budget som står på svenska folkets sida och tar sig an de stora samhällsutmaningar vi står inför. Det kräver långsiktighet, stabilitet och kraftfulla åtgärder här och nu. I vårt förslag till vårbudget ligger fokus på de stora samhällsproblem som riskerar att splittra vårt land. När SD-regeringen för en politik som splittrar samhället väljer vi sammanhållning.

Det finns många samhällsproblem att tackla i vårt land. Det ställer stora krav på politikens förmåga att prioritera och att orka göra det som krävs. De stora behoven i välfärden tillsammans med nödvändiga investeringar i inre och yttre säkerhet och i infrastruktur och för att påskynda nyindustrialiseringen kommer att kräva ett stort budgetutrymme de kommande åren. Det går före stora skattesänkningar för höginkomsttagare och kostsamma felprioriteringar.

De stora kostnadsökningarna drabbar alla, men de slår hårdast mot de med lägst inkomster och minst marginaler. I stället för att kompensera för att inflationen slår ojämnt har regeringen och Sverigedemokraterna valt att förvärra situationen för vanligt folk. Höginkomsttagares ekonomi har inflations-skyddats genom skattesänkningar medan den svenska regeringen, som den enda i Norden, har valt att inte höja barnbidraget för att stötta barnfamiljerna genom krisen.

Vi har föreslagit flera åtgärder för att stötta svenska hushåll genom krisen. I budgetmotionen för 2024 föreslog vi en rättvis skattesänkning för vanligt folk och en skatt på övervinsterna på bankernas räntenetto, där intäkterna går tillbaka till hushållen och välfärden. Bankerna har gjort stora vinster när räntan varit hög och deras räntenettomarginaler har ökat kraftigt. Det är rimligt att de sektorer som tjänat stora pengar på krisen, och som kan se sina vinstmarginaler öka, är med och bidrar till att bygga Sverige starkare under krisen. Vi föreslår därför en tillfällig beskattning på den del av räntenettet som överstiger 150 procent av ett historiskt snitt. Endast bankernas svenska verksamhet ska omfattas av skatten.

Vi tillstyrker att Socialdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt för skattepolitiken (V)

Ilona Szatmári Waldau (V) anför:

Sverige befinner sig i en lågkonjunktur. Delar av den svenska ekonomin går mycket svagt. Detta gäller inte minst för hushållen som är pressade av hög inflation och höga bolånekostnader. Arbetslösheten stiger och byggbranschen har drabbats av en veritabel krasch. Trots krisläget reagerar inte den sittande regeringen på de faktiska problem som människor upplever. Välfärden missköts, hushållen lämnas vind för våg och byggkrisen är i fritt fall. Skillnaden mellan vad regeringen säger sig göra och vad den faktiskt gör är stor. Genom påstådda välfärdssatsningar och påhittade utsläppsminskningar försöker den att skapa en falsk bild av handlingskraft. Samtidigt är verkligheten en helt annan.

Ett strukturproblem i den svenska ekonomin är de stora och kraftigt växande ekonomiska klyftorna. Sverige hör till de OECD-länder där den ekonomiska ojämlikheten ökat mest sedan mitten av 1980-talet. En viktig orsak till de ökade klyftorna är hur det svenska skattesystemet utvecklats. Sverige har gått från att vara ett av de länder vars skattesystem omfördelar mest till att ha det minst omfördelade skattesystemet inom EU:s kärnländer. En annan central faktor bakom den växande ojämlikheten är kapitalinkomsternas utveckling och fördelning. Inkomsterna från kapital har ökat markant sedan början av 1990-talet och eftersom fördelningen av kapitalinkomsterna är mycket ojämn har det lett till ökade klyftor.

Det behövs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken. I Vänsterpartiets budgetmotion för 2024 presenterades förslag på höjda skatter på kapitalinkomster, arv, gåvor och fastigheter m.m., finansiering för satsningar på välfärden och socialförsäkringarna, bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. På så sätt ökar vi jämlikheten samtidigt som vi stärker välfärden. Så bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

Att säga att regeringen inte gör något för hushållen i år är inte helt sant. Vissa hushåll får del av ytterligare ett jobbskatteavdrag. Det är en dyr reform som inte ger normalinkomsttagare speciellt mycket mer i plånboken. Personer som är föräldralediga, sjuka eller arbetslösa får dock inte del av denna skattesänkning. Det blir därför en mycket ojämn fördelning av de miljarder som nu betalas ut. När hela årets jobbskatteavdrag på 11 miljarder kronor fördelas ut på alla inkomsttagare blir det tydligt att den absoluta majoriteten av skattesänkningen – så mycket som 90 procent – tillfaller den halva av befolkningen som har högst inkomster.

På grund av lagtekniska skäl går det inte att förhindra de oskäligen elnätspriserna och de fastställda intäktsramarna för elnätsbolagen för perioden 2024–2027. Det är däremot möjligt för staten att begränsa prisökningen genom att beskatta företagen på motsvarande belopp som övervinster utgör. Jag och mitt parti föreslår därför en tillfällig skatt på elnätsföretagens övervinster i

syfte att elnätsavgifterna för hushållen inte ska höjas ytterligare. De fastställda intäktsramarna berör över 170 bolag som ofta ingår i stora koncerner. Möjligheten att förändra vinsten i bokslutet för de enskilda bolagen är betydande via s.k. finansiella bokslutsdispositioner och koncernbidrag. Det gör att en vanlig bolagsskatt på elnätsbolagen inte skulle bli effektiv. Jag och mitt parti föreslår därför en tillfällig skatt på rörelseresultatet under de fyra år som dessa övervinster kommer att uppstå. Skatten kan antas innebära att elnätsföretagen inte ser någon anledning att nyttja hela intäktsramen och därmed inte höjer elnätsavgifterna. Det skulle innebära att förslaget genererade betydligt lägre skatteintäkter. Förslagets huvudsakliga syfte är dock inte att öka statens skatteinkomster, utan att skydda hushållen mot oskäliga prishöjningar på elnätet. De eventuella skatteintäkter som ändå görs ska oavkortat återföras till hushållen.

För att utesluta risken att planerade investeringar i elnäten uteblir medger förslaget en möjlighet att begära undantag för de bolag som kan visa att de faktiskt gör betydande investeringar som motiverar ökade intäktsramar.

Jag tillstyrker att Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt för skattepolitiken (C)

Helena Lindahl (C) anför:

Den svenska ekonomin på väg ut ur den globala inflationskrisen står inför ett antal allvarliga utmaningar: stigande och fördjupad arbetslöshet och svag tillväxt parallellt med stor kompetensbrist i delar av landet där nya gröna industrisatsningar snabbt behöver växla upp, sviktande och fallerande infrastruktur och en inbromsning av byggandet av fossilfri elkraft, en skola som tvingas till massuppsägningar av lärare och stödpersonal, en ungdomsarbetslöshet på mycket hög nivå i ett läge då gängkriminalitet sprider sig nedåt i åldrarna samt ett försvar som kräver en större del av den gemensamma kakan i ett allvarligt säkerhetsläge. Alla dessa utmaningar hade krävt en tillväxtorienterad, proaktiv reformpolitik baserad på kraftfulla strukturreformer.

Regeringen har motiverat sin brist på reformer med inflationsbekämpningen, men det rimmar illa med de prioriteringar som faktiskt gjorts i de budgetar som lagts fram, där billig bensin för storstadsbor och höjd a-kassa, på tvärs mot arbetslinjen, har fått större del av reformutrymmet än polis, skola och försvar sammantaget. Svaret måste i stället bygga på att värna det som är motorn i ekonomin – jobb, företagande och utbildning i hela landet, vilket i dag står i skarp kontrast till både Tidöregeringens närmast näringslivsfientliga politik och dess kortsiktiga prioriteringar. Som alla vårbudgetar siktar Centerpartiets vårbudgetmotion in sig på att korrigera de mest akuta problemen i närtid.

I ett läge med låg tillväxt och stigande arbetslöshet är det viktigt att få kakan att växa och inte bara att kompensera utsatta grupper. Det är småföretagen, och inte det offentliga, som stått för fyra av fem nya jobb i Sverige de senaste

årtiondena och småföretagen behöver i dag en verklig vän i Sveriges riksdag. I stället för att höja skatten på att anställa måste den sänkas, i stället för att öka småföretagens kostnader bör de sänkas, i stället för att lägga till nytt regelkrångel måste det förenklas.

Sverige var tidigare ett föredöme för länder i hela världen och Europa när vi visade hur en effektiv klimatpolitik med ökande ambitioner kunde kombineras med högre tillväxt. Nu är tillväxten bland de sämsta i Europa och utsläppsökningarna bland de högsta per capita i västvärlden. Sveriges varumärke som ledande i klimatomställningen, ett grönt varumärke som bär våra gröna industrier på världsmarknaden, svärtas ned av en inkompetent och populistisk politik. De främsta skälen till detta är att regeringen använt en mycket stor del av sitt reformutrymme till att sänka skatten på bensin och diesel utan att vidta någon annan åtgärd för att minska klimatutsläppen från bilar. Man har tvärtom tagit bort klimatbonusen för bilar och också skattebefrielsen för biogas.

Skatt på fossil energi är inte en långsiktigt hållbar finansieringskälla, även om jag och mitt parti under mellantiden vill använda miljöskatter för att sänka skatterna på arbete så att fler kommer in i jobb och arbetslösheten minskar, där de långsiktiga intäkterna från fler i arbete ökar i takt med att fossil energi fasas ut.

Jag och mitt parti förhandlade fram en sänkning av skatten på diesel för jord- och skogsbruket till EU:s miniminivå. Men Sveriges bönder behöver långsiktigt förbättrade villkor. Nedsättningen bör därför omvandlas till ett motsvarande permanent jordbruksavdrag. Det hade stärkt det svenska jordbrukets konkurrenskraft samtidigt som klimatomställningen hade påskyndats.

Jag och mitt parti föreslår vidare att skatteundantaget för fossil gas tas bort och slutligen att skattereduktionen för medlemsavgift i a-kassa avskaffas.

Jag tillstyrker att Centerpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken samt för skattepolitiken (MP)

Annika Hirvonen (MP) anför:

Vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald skakar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina kastade Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbade hushållen, företagen och välfärden. Kostnadsökningar som fortfarande innebär att det mesta nu är betydligt dyrare än för något år sedan. Samtidigt fortsätter EU och Sveriges kraftigt ökade fossila subventioner, som svar på höga drivmedelspriser, att generera inkomster till den ryska krigskassan. Vi behöver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap.

Vi måste våga satsa på en rättvis omställning, med mer investeringar i den gröna omställningen, hållbara transporter och infrastruktur, en stark välfärd och en fungerande skola som ger varje barn det som behövs för att lära sig och utvecklas och slippa hamna i gängens klor. EU och Sveriges beroende av fossila bränslen betalar för Putins anfallskrig mot Ukraina. Att bryta det fossilberoendet så fort som möjligt är avgörande för att strypa Rysslands krigskassa och också för att skydda hushållen, välfärden och företagen från framtida kostnadschocker till följd av skenande bränslepriser. För att Sverige ska ta tillvara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop. I vår budgetmotion presenteras förslag som behövs för att bygga ett starkare och rättvisare Sverige under innevarande år.

Sverige har blivit ett alltmer ojämnt land de senaste decennierna. Den ekonomiska standarden har ökat i mer än dubbelt så hög takt för de med de högsta inkomsterna än för de med de lägsta inkomsterna. Detta förklaras av att kapitalinkomsterna har ökat mer än övriga inkomster och att dessa är väldigt koncentrerade till toppen av inkomstfördelningen. Denna utveckling kommer att ytterligare förstärkas av regeringens förslag om att skattebefria kapitalunderlag på investeringssparkonto upp till 300 000 kronor per person.

Den ekonomiska politiken spelar en nyckelroll i fråga om att bygga ett jämlikt samhälle med hög livskvalitet där individer kan känna sig trygga. Ojämligheten i Sverige har ökat de senaste decennierna. Att vända den utvecklingen är en bärande del av en rättvis omställning. En mer progressiv beskattning av kapitalinkomster är ett viktigt verktyg för att öka jämlikheten och finansiera den gemensamma välfärden.

Den ekonomiska politiken ska utformas inom ramen för vår klimat- och miljöpolitik. Den cirkulära ekonomin behöver främjas genom exempelvis höjd skatt på naturresurser och jungfruliga råvaror samtidigt som återbruk och återvinning gynnas.

Bankerna har gjort rekordvinster på skillnaden mellan hushållens bolåneräntor och bankernas inlåningsränta. Att bankerna kunnat göra så pass stora vinster beror bl.a. på bristande konkurrens. Jag och mitt parti föreslår därför att det införs en tillfällig skatt på bankernas övervinster för att finansiera angelägna satsningar.

Trots att flygande innebär stora klimatutsläpp är flyget i dag befriat från såväl koldioxidskatt som energiskatt. Det faktum att flyget inte betalar för sina klimatkostnader innebär dessutom att flyg gynnas framför mer hållbara transportslag, exempelvis tåg. Jag och mitt parti vill därför dubblera den nuvarande flygskatten.

Jag tillstyrker att Miljöpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.